

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

О. М. Денисюк
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІЙНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

№ 11, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 332.025.12

*О. М. Денисюк,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансового контролю і аналізу
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, м. Вінниця*

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІЙНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

*О. М. Denysyuk,
Ph.D., associate professor, head of of financial control and analyses department of
Vinnitsia Institute of Trade and Economics KNUTE, Vinnitsa*

FOREIGN TRADE OF VINNYTSIA REGION: CURRENT STATUS AND POTENTIAL DEVELOPMENT PATHS

У статті обґрунтовано важливість міжнародної торгівлі як важливого фактору економічного зростання регіону. Зазначено, що на сьогодні Вінниччина є одним з найбільш прогресивних регіонів, що характеризується динамічним розвитком, потужним природно-кліматичним потенціалом, наявністю сталих зовнішніх зв'язків по напрямках економіки, науки, техніки та культури з країнами ЄС. За результатами аналізу встановлено, що для Вінницької області характерними є висхідні тенденції зростання експорту, скорочення імпорту товарів та послуг, позитивне сальдо зовнішньоторговельного обороту. За останні роки в загальній структурі імпорту та експорту понад 90% займають товари, а решту – послуги. Серед партнерів Вінницької області чільне місце посідають країни ЄС, розширення співпраці з якими є особливо актуальним за умов погіршення зв'язків із Росією. Доведено, що необхідно надалі нарощувати регіональний експорт при цьому дбати не лише про збільшення його обсягів, але створювати довгострокові конкурентні переваги.

In Article was proved the importance of international trade as an important factor of economic growth in the region. Indicated that today Vinnitsa region is one of the most progressive regions characterized by dynamic development, a powerful natural-climatic potential, presence of constant external relations in the fields of economy, science, technology and culture with EU countries. The analysis showed that Vinnytsya region characterized by upward trends in exports, reducing imports of goods and services, foreign trade surplus. In recent years, the overall structure of imports and exports over 90% are goods, and the rest - services. Among the partners of Vinnytsia region occupy a prominent place EU, expansion of cooperation which is especially important in conditions of worsening relations with Russia. Proved that should continue to increase regional exports while to think not only about increasing its volume, but create long-term competitive advantage.

Ключові слова: міжнародна торгівля, експорт, імпорт, сальдо зовнішньої торгівлі, Вінницька область.

Keywords: international trade, export, import, trade balance, Vinnytsia region.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність виступає як важливий фактор сприяння соціально-економічному розвитку країни та її території. За умов диверсифікації виробництва, глобалізації, посилення інтеграційних процесів, фінансово-економічної кризи роль міжнародної торгівлі як рушійного механізму прогресивного розвитку регіонів суттєво посилюється. Особливо складною є ситуація для нашої держави, що обумовлюється політичною нестабільністю, загостренням ситуації на сході країни, погіршенням відносин із Росією, економічними втратами внаслідок окупації частини території, зворотними санкціями, економічним спадом. Все це призводить до необхідності пошуку нових партнерів, переорієнтації вітчизняних виробників на нові ринки збуту, і загалом пошуку шляхів більш раціонального використання потенціалу регіонів.

На сьогодні Вінниччина є одним з найбільш прогресивних регіонів, що характеризується динамічним розвитком, потужним природно-кліматичним потенціалом, наявністю сталих зовнішніх зв'язків по напрямках економіки, науки, техніки та культури з країнами ЄС. Для подальшого розвитку регіону важливим є аналіз сучасного стану справ у сфері міжнародної торгівлі регіону, виявлення перспектив та розробка обґрунтованих пропозицій щодо зміцнення позицій на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Методологічний базис досліджень з питань міжнародної торгівлі було укладено такими науковцями-класиками: як А. Смітом, Дж. Стюартом, Д. Рікардо, У. Стаффордом, Е. Хекшером, П. Самуельсоном та іншими.

Організаційно-фінансове забезпечення експортно-імпорتنних операцій досліджували такі вітчизняні науковці як: В. Андрійчук, І. Бураковський, Б. Губський та інші.

Безпосередньо питання оцінки стану зовнішньої торгівлі, проблем та перспектив її розвитку у регіональному аспекті вивчали: В. В. Дячек, І. В. Гончаренко, Т. Я. Іваненко, І. Полевич, Т. В. Порудесва, Тоцька О. Л. та інших. Дослідження зовнішньоекономічної діяльності Вінницького регіону знайшли своє відображення у наукових працях: Березюк Ю. Б., Бондаренко Л. М., Чорної Л. О., Ціхановської В. М.

Постановка завдання. Метою дослідження є оцінка сучасного стану зовнішньої торгівлі товарами та послугами Вінницької області та визначення основних перспектив розвитку міжнародної торгівлі регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Дослідження зовнішньої торгівлі Вінницької області засновано на оцінці показників зовнішньоторговельного обороту, імпорту та експорту, його товарної та географічної структури.

Варто зазначити, що впродовж останніх років підприємства Вінниччини суттєво розширювали зовнішньоторговельні зв'язки із господарюючими суб'єктами з інших країн, зокрема в 2010 році було налагоджено співпрацю із суб'єктами господарювання із 100 країн світу, в 2011 році – із 108, в 2012 році – із 110, в 2013 році – із 113, а от в 2014 році – уже із 129 країнами [6].

Активно сприяють розширенню партнерських відносин у сфері бізнесу, інвестицій, науки та техніки, місцевого самоврядування, соціальної політики та гуманітарних питань громадські організації, навчальні заклади, обласна держадміністрація та міська рада. Крім того, внаслідок вигідного географічного розташування регіону створено сприятливі умови для транскордонного співробітництва з прикордонними районами Молдови та Румунії.

На рис. 1. представлено динаміку зовнішньоторговельного обороту товарів Вінницької області за 2004-2014 рр. [6], яка свідчить про чіткі висхідні тенденції росту експорту товарів із регіону. Розрахувавши ланцюгові темпи росту експорту зауважимо, що максимальні темпи росту експорту Вінницької області спостерігаються в 2007 році відносно 2006 року – 120,4%, в 2010 році відносно 2009 року – 118,2%, в 2011 році відносно 2010 року – 116,8%, а мінімальні – в 2006 році відносно 2005 року – 95%, в 2012 році відносно 2011 року – 98%.

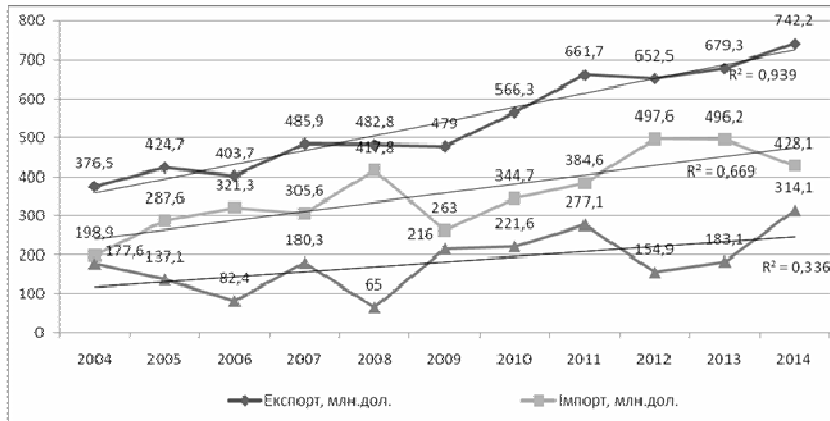

Рис. 1. Динаміка зовнішньоторговельного обороту товарів Вінницької області за 2004-2014 рр., млн. дол.

Щодо 2014 року, то показник експорту становив 742,2 млн. дол., тобто збільшився відносно попереднього року на 9,25%, що є значно нижчим за показники порту 2010-2011 років, проте на 5% краще у порівнянні з аналогічним показником 2013 року.

Ситуація із імпортом продукції підприємствами Вінницької області є дещо нестабільною протягом 2004-2014 рр., до того спостерігаємо суттєве скорочення імпорту в 2014 році до 314,1 млн. дол. із 496,2 млн. дол. в 2013 році, тобто майже на 14%, що обумовлено знеціненням національної валюти та підвищенням цін на імпортні товари.

Найбільші темпи росту обсягів імпорту продукції до Вінницького регіону спостерігали в 2005 році відносно 2004 року – 144,6%, в 2008 році відносно 2007 року – 136,7%, в 2012 році відносно 2011 року – 129,38%.

За весь досліджуваний період для Вінниччини є характерним позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами, яке досягло максимального показника 314,1 млн. дол. в 2014 році через стрімкий спад імпорту продукції, досить значним цей показник був у 2010 році – 221,6 млн. дол., у 2011 році – 277,1 млн. дол. Найменші показники позитивного сальдо міжнародної торгівлі товарами є характерними для 2006 року – 82,4 млн. дол., в 2008 році – 65 млн. дол. Перевищення експорту над імпортом товарів свідчить також про певне зростання ефективності міжнародної торгівлі підприємств Вінницького регіону.

За результатами аналізу географічної структури експорту товарів [3], слід відмітити, що значні долі експорту припадають на Російську Федерацію (17,4%), Китай (10,6%), Польщу (8,8%), Білорусію (8,4%) та Німеччину (4,6%). Найвищі темпи росту експортних поставок спостерігаються до таких країн як: Бангладеш, В'єтнам, Гонконг, Греція, Ізраїль, Індонезія, Китай, КНДР, країни Прибалтики, Південна Африка, Португалія, Саудівська Аравія, Сингапур, США, Таїланд та ін.

В той же час скорочення експорту товарів спостерігається для Російської Федерації, Казахстану, Молдови, Узбекистану, Японії, Великої Британії та ін.

Найбільші обсяги імпортних товарів надходять до Вінницького регіону із Білорусії (20,0%), Китаю (10,5%), Російської Федерації (10,3%), Німеччини (8,9%), Польщі (8,6%) та Туреччини (6,0%). Зростання імпортних поставок у 2014 році відносно попереднього року було найбільшим для таких країн: Болгарія, Греція, Єгипет, Ізраїль, Індія, Іспанія, Португалія, Словенія, США, Туреччина і Фінляндія. З іншого боку, відбулось скорочення обсягів імпорту із Австрії, Білорусії, Великої Британії, Казахстану, Кореї, Литви, Німеччини, Російської Федерації, Швеції та Японії.

Застосувавши метод АВС-аналізу в ході оцінки товарної структури експорту Вінницького регіону в 2014 році, який представлено в табл.1, було встановлено:

- до першої групи товарів А, які забезпечують 80,3% загального обсягу експорту у грошову вимірнику увійшли такі групи товарів: продукти рослинного походження (22,52%), жири та олії тваринного або рослинного походження (22,13%), готові харчові продукти (19,6%), деревина і вироби з деревини (9,29%), продукція хімічної промисловості (6,77%);

- до другої групи товарів В, які забезпечують 13,4% експорту у грошову вимірнику увійшли такі групи товарів: живі тварини та продукти тваринного походження (4,72%), текстильні матеріали та вироби (4,33%), мінеральні продукти (4,33%);

- до третьої групи товарів С, які забезпечують 6,3%, експорту у грошову вимірнику увійшли такі групи товарів: машини, механізми та електротехнічне обладнання (2,82%), недорогі метали та вироби з них (1,59%) та інші групи товарів із питомою вагою менше 1%.

Таблиця 1.
АВС-аналіз експорту товарів Вінницької області у 2014 році

Група товарів	Обсяг експорту, тис. дол.	Питома вага у загальній сумі експорту, %	АВС-група (питома вага групи, %)
II. Продукти рослинного походження	167175	22,52	А (80,3%)
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	164262	22,13	
IV. Готові харчові продукти	145505	19,60	
IX. Деревина і вироби з деревини	68946	9,29	
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	50246	6,77	В (13,4%)
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	35042	4,72	
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	32170	4,33	
V. Мінеральні продукти	32108	4,33	

XVI. Мащини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	20917	2,82	С (6,3%)
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	11826	1,59	
XVIII. Прилади і апарати оптичні; фотографічні	3354,8	0,45	
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	3248	0,44	
Різне	2237,4	0,30	
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	2189,3	0,30	
XX. Різні промислові товари	816,6	0,11	
VIII. Шкури необроблені, шкура вичищена	752,6	0,10	
XIV. Перли природні або культивовані, дорогоцінні або напівдорогоцінні каміння	693,6	0,09	
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	547,8	0,07	
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	171,6	0,02	

Отож, з табл.1 видно, що суб'єкти господарювання Вінницького регіону найбільше експортують продукції тваринництва та рослинництва, деревини та виробів з неї, продукції хімічної промисловості. Така товарна структура експорту обумовлена потужним потенціалом регіону в галузі АПК, проте, необхідно зауважити, що досить перспективними є легка, добувна промисловість та машинобудування.

Базуючись на статистичних даних Управління статистики у Вінницькій області [3], зауважимо, що в цілому по Україні в структурі експорту товарів переважають недорогоцінні метали та вироби з них (понад 25%), продукти рослинного походження, механічні та електричні машини.

Доцільно проаналізувати товарну структуру імпорту Вінницького регіону у 2014 році, яка наведена у табл. 2. Товарна структура імпорту є дещо відмінною від структури експорту, а саме:

- до групи товарів А увійшли: мінеральні продукти (17,51%), продукція хімічної промисловості (16,01%), продукція рослинного походження (9,27%), машини, обладнання та електротехнічне обладнання (9,24%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (6,97%), текстильні матеріали та вироби (6,51%), полімерні матеріали, пластмаси (6,4%), готові харчові продукти (5,61%);

- до групи товарів В увійшли: недорогоцінні метали та вироби з них (5,41%), деревина та вироби з неї (5,13%), жири та олії тваринного або рослинного походження (3,59%), живі тварини та продукти тваринного походження (3,44%);

- до групи товарів С увійшли товари із питомою часткою у імпорті менше 1%: вироби з каменю, гіпсу, цементу, різні промислові товари, прилади і апарати оптичні, фотографічні.

Взявши до уваги дані проведеного аналізу, можемо зауважити, що для Вінницького регіону є характерним дефіцит мінеральних продуктів, продуктів рослинного походження, продукції хімічної галузі та машинобудування. В структурі імпорту України загалом лівову частку займають також мінеральні продукти (понад 30%), механічні та електричні машини, продукція хімічної промисловості. А тому суб'єкти господарювання області повинні бути переорієнтовані на виробництво вітчизняної продукції, що дозволить замінити аналогічну імпорту за згаданими видами.

Таблиця 2.
АВС-аналіз імпорту товарів Вінницької області у 2014 році

Група товарів	Обсяг експорту, тис. дол.	Питома вага у загальній сумі експорту, %	АВС-група (питома вага групи, %)
V. Мінеральні продукти	74992	17,51	А (77,53%)
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	68532	16,01	
II. Продукти рослинного походження	39694	9,27	
XVI. Мащини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	39578	9,24	
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	29857	6,97	
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	27851	6,51	
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	27407	6,40	
IV. Готові харчові продукти	24039	5,61	
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	23178	5,41	В (17,57%)
IX. Деревина і вироби з деревини	21985	5,13	
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	15351	3,59	
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	14710	3,44	
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	3978,8	0,93	С (4,9%)
XX. Різні промислові товари	3926,8	0,92	
Різне	3827,8	0,89	

XVIII. Прилади і апарати оптичні; фотографічні	3789,8	0,89
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	3354,7	0,78
XII. Взуття, головні убори, парасольки	1349,9	0,32
Товари, придбані в портах	341,1	0,08
XIV. Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	301,5	0,07
VIII. Шкури необроблені, шкіра вчищена	150,9	0,04

На рис. 2 представлено динаміку зовнішньоторговельного обороту послуг Вінницької області за 2004-2014 роки, який засвідчує позитивну тенденцію до зростання обсягів експорту послуг. В 2014 році експорт послуг становив 65,56 млн. дол., отож можемо констатувати темп приросту на рівні 110,6%. Аналогічний показник за товарами є дещо нижчим.

Показник імпорту послуг продемонстрував обернену тенденцію (до скорочення), а саме в 2014 році – 13,74 млн. дол., в той час коли в минулому році був на рівні 33,17 млн. дол.

Для зовнішньоторговельного обороту послуг Вінницького регіону є характерним від'ємне сальдо в 2004-2010 роках, що коливалось від 90,63 млн. дол. до 15,79 млн. дол. Проте, в 2011 році вдалось досягти позитивного сальдо в обсязі 22,66 млн. дол., а в 2014 році - аж 51,82 млн. дол.

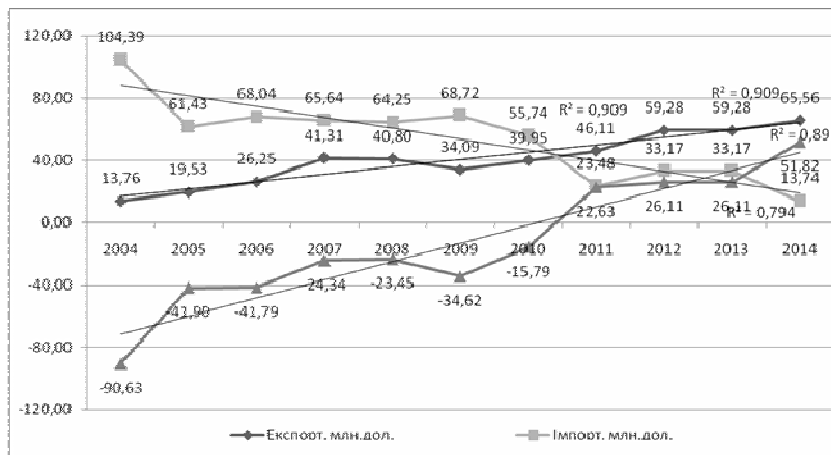

Рис. 2. Динаміка зовнішньоторговельного обороту послуг Вінницької області за 2004-2014 рр., млн. дол.

Аналіз географічної структури експорту послуг показав, що лідерами по даній позиції є Гібралтар, Ізраїль, Німеччина, Панама, Російська Федерація, Багамські острови та Велика Британія.

Суб'єкти господарювання Вінницького регіону найбільш активно імпортують послуги із Російської Федерації, Німеччини, Австрії, Польщі, Естонії та Великої Британії.

В цілому дослідивши зовнішньоторговельний оборот послуг Вінницької області, зауважимо, що операції з країнами ЄС займають лідируючі позиції – 27,6% від загального обороту, в тому числі 19,7% експорту та 65,3% імпорту. Понад 70% послуг експортованих з Вінниччини для країн ЄС становлять послуги з переробки матеріальних ресурсів, понад 15 % - послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги. Вінницький регіон отримує з країн ЄС ділові та фінансові послуги (в сумі майже 50%), роєлті та інші види послуг, пов'язаних із інтелектуальною власністю (майже 15%), послуги будівництва (12%) та транспортні послуги (10%) [6].

Загальна структура експорту послуг свідчить, що лівову частку посідають послуги у галузі телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (майже 60%), значними є частки послуг з переробки ресурсів та пов'язані із подорожами. Найбільшу потребу Вінницький регіон відчуває у таких видах послуг із закордону як послуги, пов'язані із інтелектуальною власністю, роєлті, фінансові та транспортні послуги [6].

На рис. 3 та 4 представлено загальну структуру експорту та імпорту Вінницької області в 2004-2014 рр. в розрізі товарів та послуг. Як видно з рис. 3, частка експорту товарів в загальній сумі скорочується із 96,5% до 91,9%, а послуг відповідно зростає із 3,5% до 8,1%.

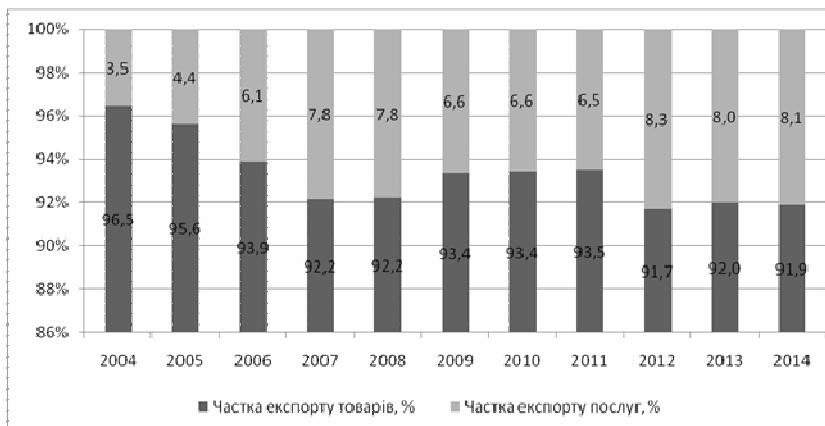

Рис. 3. Структура експорту Вінницької області в 2004-2014 рр., %

Досить схожою є ситуація із імпортом, оскільки в 2004 році на товари припадало 65,6%, а на послуги – 34,4%, то уже в 2014 році – ситуація суттєво змінилась, оскільки на імпорт товарів припадає -96,9%, а на послуги – 3,1%.

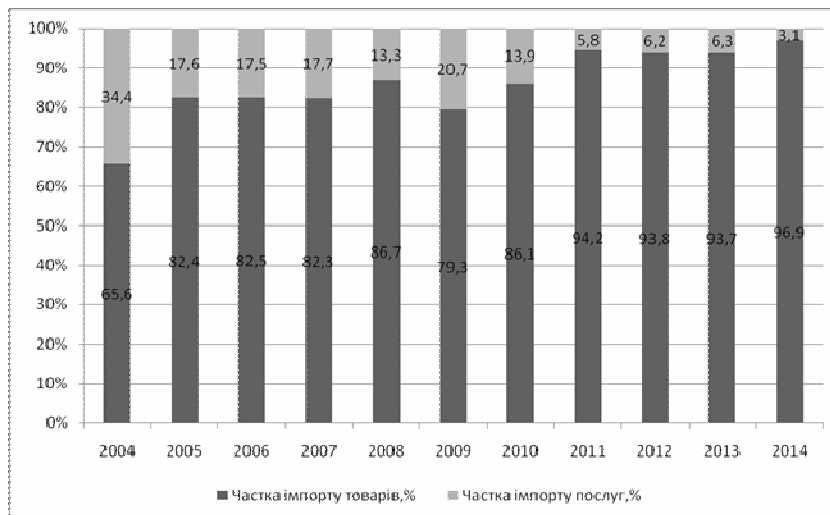

Рис. 4. Структура імпорту Вінницької області в 2004-2014 рр., %

На наш погляд, з метою нарощування обсягів зовнішньоторговельного обороту Вінницького регіону необхідно реалізувати низку заходів:

- вдосконалити законодавчо-нормативне регулювання митних процедур та системи оподаткування експортно-імпортних операцій;
- постійно проводити роботу щодо створення позитивного іміджу регіону та держави в цілому як надійного партнера зовнішньоекономічних відносин;
- активно брати участь в організації та проведенні виставкових та рекламних заходів для підприємств, установ, організацій, які є учасниками зовнішньоекономічних відносин;

- розширювати масштаби співпраці в рамках транскордонного співробітництва регіону;

- проводити переорієнтацію вітчизняних виробників на виробництво товарів-аналогів до товарів, що імпортуються на основі всебічного аналітичного дослідження ситуації на світовому ринку;

- створювати сприятливі умови для залучення іноземних партнерів та інвесторів;
- проводити заходи щодо популяризації вітчизняних виробників;
- надавати більш активну підтримку з боку органів місцевого самоврядування та держави підприємствам-експортерам;
- нарощувати обсяги виробництва високотехнологічної продукції та інтелектуальних послуг;
- впроваджувати нові досягнення науки та техніки у виробничі процеси з метою модернізації виробничих потужностей для випуску експортної продукції;
- сприяти впровадженню міжнародних стандартів якості продукції;
- активно проводити інформаційну політику для підвищення обізнаності учасників зовнішньоекономічних відносин з питань, що пов'язані із веденням міжнародної торгівлі та ін.

Висновки. Для Вінницької області характерними є висхідні тенденції зростання експорту, скорочення імпорту товарів та послуг, позитивне сальдо зовнішньоторговельного обороту. За останні роки в загальній структурі імпорту та експорту понад 90% займають товари, а решту – послуги. Серед партнерів Вінницької області чільне місце посідають країни ЄС, розширення співпраці з якими є особливо актуальним за умов погіршення зв'язків із Росією.

Доцільно надалі нарощувати регіональний експорт і при цьому дбати не лише про збільшення його обсягів, належну увагу слід приділити і створенню довгострокових конкурентних переваг, стабільному розширенню та якісному поліпшенню на їх основі позиції регіону.

Світові ринки, зокрема ринки країн ЄС є досить привабливими для вітчизняних підприємств не лише з точки зору обсягу платоспроможного попиту, але й з точки зору стимулів вдосконалення матеріально-технічної, виробничої бази, підвищення конкурентоздатності продукції через дотримання високих європейських стандартів щодо якості продукції.

Література.

1. Бондаренко Л.М. Формування та розвиток зовнішньоекономічного потенціалу регіону/Л.М. Бондаренко, І.В. Бондаренко//Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія Економічні науки. – 2013. - Випуск 2 (77). – С.11-24.
2. Березок Ю. Б. Експортна діяльність підприємств АПК Вінницької області / Економіка АПК. – 2010. – № 3. – С. 118-123.
3. Головне управління статистики у Вінницькій області/ Офіційний сайт/ [Електронний ресурс]. – Режим до ступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
4. Дячек В. В. Зовнішня торгівля товарами підприємств Харківської області: статистичний огляд і можливі шляхи розвитку / В. В. Дячек // Бізнес Інформ. - 2012. - № 5. - С. 149-158.
5. Дячек В. В. Зовнішня торгівля товарами підприємств України: статистичний огляд та можливі шляхи розвитку / В. В. Дячек // Бізнес Інформ. – 2012. – № 1. – С. 11 – 19.
6. Звіт про діяльність Вінницької обласної державної адміністрації у сфері зовнішніх відносин і зовнішньоекономічної діяльності за 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 роки. – доступний / Офіційний сайт/ [Електронний ресурс]. – Режим до ступу : <http://www.vin.gov.ua/>.
7. Оппельд Л. І. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі України в післякризовий період / Л. І. Оппельд // Економіка і регіон. - 2011. - № 4. - С. 93-99.
8. Ціхановська В. М. Стан та перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності Вінницької області / В. М. Ціхановська, О. М. Ціхановська // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – № 1. – С. 44-48.

References.

1. Bondarenko, L.M. and Bondarenko, I.V. (2013), "Formation and development of external economic potential of the region", *Zbirnyk naukovykh prats' Vinnyts'koho natsional'nogo ahromoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky*, vol. 2 (77), pp. 11-24.
2. Berezok, Yu. B. (2010), "Export activity agricultural enterprises of Vinnytsia region", *Ekonomika APK*, vol. 3, pp. 118-123.
3. The official site of Department of Statistics in the Vinnytsia region (2015), available at: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>. (Accessed 20.09. 2015).
4. Diachek, V. V. (2012), "Foreign trade in goods companies Kharkiv region: a statistical review and possible ways of development", *Biznes Inform*, vol. 5, pp. 149-158.
5. Diachek, V. V. (2012), "External trade in goods of enterprises in Ukraine: a statistical review and possible development", *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 11 – 19.
6. The official site of Vinnytsia Regional State Administration (2015), "Zvit pro diial'nis' Vinnyts'koi oblasnoi derzhavnoi administratsii u sferi zovnishnikh vidnosyn i zovnishn'oekonomichnoi diial'nosti za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 roky", available at: <http://www.vin.gov.ua>. (Accessed 20.09. 2015).
7. Oppe'd, L. I. (2011), "Trends in international trade in the post-crisis period Ukraine", *Ekonomika i rehion*, vol. 4., pp. 93-99.
8. Tsikhanov'ska, V. M. (2010), "The state and prospects of development of foreign economic activity Vinnitsa region", *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, vol. 1., pp. 44-48.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"